

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Alexander Valignanus Societatis Iesu In Iaponia Et China Visitator
Admodum R. P. Claudio Aquaviva Eiusdem Societatis Præposito Generalis.
Admodum R. P. N. in Christo Pax Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

ALEXANDER
VALIGNANVS

SOCIETATIS IESV

IAPONIA ET CHINA VISI-

TATOR ADMODVM R. P. CLAV-

DIO AQUAVIVA EISVDEM SOCIE-

TATIS PRÆPOSITO GENERALI S.

Admodum R. P. N. in Christo

PAX CHRISTI.

VIT nobis hic annus ex eo die, quo in rimis esse desit Taicosama, totius Iaponiæ dominus, variis rerum euentibus mirabilis. Acciderunt tunc quidem non pauca, quæ nobis magnum fecerunt timorem, atque in summas plerumque angustias adduxerunt: quæ omnia Nominis erga nos tantum sic temperavit, ut nec in aduersis solatia deficeret, quibus abunde consueverunt, qui ante nos iter hoc propagandi Christianam religionem sunt ingressi, neque, ad voluntatem fluere cum omnino viderentur, deessent, qui se nostris conatibus opponerent. Quod factum est ut in officio contineremur, adeo ut nullæ res turbarum laborum à nobis susceptorum cursum retardarint, nullaque diorum nostrorum prosperitas nobis Christiano hominibus ignos spiritus attulerit. Hoc rerum tristium cum lætis temporamento factum experimur, quod diuinæ maiestati debitus à Christianis semper tributus fuerit honos, bonaque de fide Christiana sit opinio infidelium animis planè inserta, fideliumque numerus sic auctus, ut à mense Februario, quo tempore postrema ad R. P. V. data fuerunt à nobis litteræ, ad Octobrem, quo hæc scriptura salutari aqua variis in Iaponiæ locis sint tincta ad quadraginta Gentilium millia, magnusque patefactus sit aditus ad imperitiam Evangelij lucem multis gentibus, quæ hactenus superstitione

num variatum exæcata fuerunt tenebris, ac denique (vt suo dicetur loco) Tempia nostra, quæ abhinc biennium fuere diruta, exardescere cœperimus.

Ceterùm vt hæc omnia meliùs intelligantur, paullo altiùs repetenda sunt, quæ anno superiore ad R. P. V. sunt perscripta; sine quorum memoria non satis perspicui potest, quis Sociorum his in locis sit status, quanti que vineæ huius, quam ad Dei illustrandam gloriam pro vitili colimus, fructus exstiterint, cum tamen hic licet rarum nostrarum sit finis. Taicosama itaq; (quemadmodum est anno proximo scriptum) admirabili quadam prudentia, cum totius Iaponiæ collocauit statum, quo staturum hoc suum imperium usque ad maturam ætatem sui ætatem non leuibus coniecturis sibi persuaserat. A finitibus magnates sibi deuinxit, ac iurare coegit, quod constitutum à se refectionis ordinem in posterum diligenter seruarent. Quare tutam tranquillamque pacem se tracturos Iaponij putarunt, quoad Taicosama filius per ætatem idoneus esset, qui paternam cerneret hereditatem. In matrimonio eidem filio suo dedit neptem cuiusdam Gieiasii inter Iaponios potentissimi, (octo siquidem est Regnorum dominus) cui cum principis tutelam, tum totius Imperij Iaponiensis administrationem commisit, collegasque dedit quatuor principes viros; vt hac ratione multi huius honoris participes effecti, & in administranda Republica potestate quasi pares, inter se pacem colerent: cum enim eos sciret arduis sanguinis & affinitatum vinculis coniunctos, nullum dissensionibus & dissidiis superesse locum existimauit. Ceterum cum suspecta ipsi esset nimia istorum quinque principum virorum potentia, ex suis familiaribus, quos ad magnos euexerat honores, delegit quinque, qui filij sui principis singularem curam gererent, familiarique ipsius immo Iaponiæ vniuersæ sic præessent, vt in rebus magni ponderis omnia ad Gieiasum ipsiusque quatuor collegas referrent. Fuere itaque hi posteriores quinque & honoris titulo & nomine Iaponiæ gubernatores: at priores illi, quorum princeps fuit Gieiasus, præ ceteris Taicosama charus, totius Imperij clauum tenuerunt, & gubernacula tractarunt.

Postquam mortem obiisset Taicosama, magna animorum (vt multis videbatur) consensione decem hi gubernatores, de fide mortuo quam dederant præstanda solliciti, constituerunt, vt omnes ipsius leges diligenter obseruarentur; quæque morientis testamento suæ fidei scirent credita, ad eum quem ipse optabat exitum peruenirent. Factus est itaque continuò finis bello Coraiano, & Iaponiæ exercitus est in patriam reuocatus. Certe in his, quæ ad gubernationem

bernationem civilem conducunt, eam præferunt, quam reia
 ducarum amantes solent suspicere, intelligentissimus fuit Taico-
 fama, qui nuptiis, muneribus, honoribus, aliisque id genus rebus,
 Japonios omnes, cum nobiles tum plebeios, sic deinxit sibi ve-
 nemo sit, qui non summo studio contendat ipsius filio Imperium
 conseruare, honorificumque iudicet, non modò puero facere
 obsequi, verùm & pro legibus à parente quòdam laus propaga-
 re. Et, quod multis videbitur mirum, inter Japonios reperus est
 hæcenus nemo, qui vel minimo signo declarauit se leturum vili
 ex Taicosamæ morte cepisse. Quare proceres, qui nobiscum Chri-
 stum Dñm colunt, seridè nos ex variis prouinciis mouerunt, ne de me-
 ratione vlla occupationum nostrarum hoc tempore cogitemus, nec
 Taicosamæ mortem fuisse nobis gratam signo vilo testemur: quod
 aliter fecerimus, in multorum offensionem periculosa nos facere
 cursuros. Tempore porro non breui spes & timor in animis nostris
 cõfluxere, cum nesciremus quorsum esset euasura tranquillitas ma-
 gna, summo cum silentio coniuncta: quauis rei Christianæ beatæ
 nobis gerendæ oblatam à Deo occasionem non esse negligendam
 reapse ostenderimus.

Cum enim Meaco Seimū peruenissent Gibunoscius & Alon-
 dangius, Imperij Japoniensis gubernatores, (ex decembris sunt
 non infimi) vt de communi collegarum omnium sententia Cora-
 no bello finem facerent, & exercitum in Japoniam reuocarent,
 non vulgare cum ipsis amicitiam iuimus. Literis enim ad me scriptis
 gratum sibi fuisse meum in Japoniam reditum, sunt testati: & Na-
 gasachi (in qua sola vrbe nobis Taicosamæ voluntate licuit com-
 morari) vt subsisterem manuerunt, liberalissimeque pollicentur
 (maximè Gibunoscius, summus nostri Augustini Tzuocamoni-
 ni amicus) se futuros rerum nostrarum memores, ac studia postea, si
 occasio fuerit data, promoturos: hoc verò tempore, cum nihil
 sententiam contra ordinem à Taicosama præscriptum, vt patentes
 remus quam habemus molestiam rogant, quoad rerum vtili-
 tudo noui consilii capiendi a se iam suppeditaret.

Magna fit celeriter rerum commutatio: stabilis namque
 est concordia inter eos, qui contra uniter imperant. Gibunoscius
 & Alondangij (qui ad hoc tempus simulatam inter se coluerunt
 amicitiam) occulta odia tandem eruperunt: graves item
 principes viros, belli apud Coraium administratores, exortem
 dissensionem, cum non esset omnibus eadem sententia de facienda
 cum Coraianis pace, ac de reducendo in Japoniam exercitu. De-
 lientatio itaque & disunctio animorum foris facta, est. minic

mirificè aucta. Qui Augustinum in Coraia sunt secuti, nouo foedere Societatem coierunt cum Gibunoscio: qui verò alterius erat factionis, ad Asonodangii rationes sunt adjuncti. Nobiles itaque & principes viri plerique, graui contentione distracti, nouas inter se susceperunt inimicitias. Pro Augustino steterunt Gibunoscio omnesque ipsius clientes & amici, domini Arimæ & Omuræ cum suis clientibus & amicis, Rex Sallumæ Gianangauadonus cum aliis proceribus Cicungi, in quibus numerantur noster Toseirōdonus, & Tarazauadonus gubernator Nangasachi, & aliorum locorum dominus. Horum hostes fuere magnæ auctoritatis viri, Asonodangius, Canauadonus, (cuius dominium, quod cōplectitur mediam Regni Figensis partem, pertinet ad dominiū Augustini, à quo Asonodangius capitali dissidet odio) Cainocamus, & Ichinocamus, domini Regni Bugēsis, & Nabescima Dominus Figēsis. Odio itaque non amplius recto, factiones hæc inter se dissidebāt: & postquā Meacū (ubi Regium est domicilium) peruentū est, se mutuo cœperunt iudicio persequi, criminibusque onerare, adeo ut factio Asonodangii omni studio cōtēderit hostes suos funditus perdere. Et quāuis Gieiasus aliique Magnates nihil intentatū reliquerint, ut omnes, depositis inimiciis, ad stabilem traducerentur amicitiam, nihil tamen antea promouere potuerunt, quā secundum Augustinum à Magistratu data esset sententia. Caterū non propterea quiescendum iudicauerunt Asonodangiani, sed in suam sententiam pertractis aliis viris principibus, & in primis iis, qui principi adesse cōsueuerāt, tandē omnis Iaponia bello ciuili ardere cepit, ex quo timebatur totius Iaponiēsis Imperii cōmutatio. Gieiaso aduersari cepit palā Gibunoscio, ei exprobrās quod in administrādo Imperio nimiam sibi usurparet auctoritatē, quodque non obscura indicia de occupādo dominio Tazę dedisset. Captis itaque armis, Gibunoscio, de sententia aliorū gubernatorū, nuncios ad Gieiasum misit, qui aperte declararent, quæ sibi de ipsius rebus displicerēt. Benignè ad omnia respondit Gieiasus, factorūque suorum quas potuit optimas dedit rationes: ceterū, ne imparatus inueniretur, ex Regnis suis militum triginta millia accersuit, quibus se quā potuit maximè contra vim hostium muniuit. Et cum per id temporis omnes Iaponiæ proceres in Regia versarentur, [inter alia quæ Taicosama moriens dedit gubernatoribus præcepta non fuit extremum, ut ad domus Regiæ splendorem conseruandum magnatum alii degerent Fuscimi, (est munitio prope Meacum) alii verò Ozacæ] ex iis fuit nemo, qui non sectam suam aut alteram sequeretur, quantumuis omnes ab omni con-

ni contentione se alienos constantem affirmarent, & utriusque parti palam testarentur. Magnus fuit militum, ex variis Regni a dominis suis euocatorum, Fuscini & Ozaci concursus, ad quem numerus fuerit amplius ducentorum milium. Singulos videlicet proceres in adibus suis stipatorum multitudinem circum non secus ac si arcta tenerentur oblatione. Nocturno vero tempore tantus in duabus his munitionibus fuit amorum strepitus, ut non tantum ipsarum interitus, sed & mundi oceanus appropinquare videretur. Et nihilominus ea fuit sapientium moderatio, ut nemo hominum hostem ad pugnam provocavit, nemo i vagina gladii eduxerit, ut alterius factionis militi noceret: quod si factum fuisset, magna consecuta fuisset mortalium caedes, ac cuiusque Imperii saponiensis perturbatio. Eiusmodi enim incommotis prospexerunt ipsi proceres, qui voluerunt ut capitale esset hostem quovis modo ad pugnam lacessere. Temporis porro progressu, & militum numero, & magnatibus, qui a Gibunoscis defecerant, accessione invaluit Gierasus, ut victor non ultra tranquilliari posse saponiam diceret, quam si Gibunoscium patrio sibi ventrem sinderet. Merito Augustinus ceteri Christiani, qui Gibunoscium sequebantur factionem, iudicant, Gierasum forem unius hominis interitu non posse confidere, sed & periculum sibi certissimum esse vitæ subeundum, si factionis princeps sibi consciscere mortem cogeretur. Tandem Gierasus occupat munitionem Ozacam, in qua degebat princeps Taicosama: ac tanto astu negotium hoc ex animi sententia conficit, ut propter repentinum impetum neque hostibus suis, qui in praedio erant, spatium dederit se defendendi, neque Gibunoscium, qui in adibus non longè a munitione sex armatorum milibus pernoctabat, huic inopinato malo occurrere potuerit. Gibunoscium, cum in has redactus esset angustias, ad munitionem Fuscimo, quæ in potestate erat gubernatorum collegarum suorum, se recepit: quem Augustinus, ne fidem Taicosama olim datam violaret, sequi constituit. Non enim sine infamia nota deseri posse Gibunoscium amicum suum iudicavit, quamvis oppetenda eius propterea mors, maxime cum hac factio, ut ordo gubernationis quem instituerat Taicosama, factus rectus consisteret, laborum putaretur. Non existimavit Gierasus procrastinandam suam munitionem Fuscimo profectionem: quod postquam cum exercitu peruenit, principum virorum adhortationibus inductus, ab armis discedere promisit, ea lege, ut Gibunoscium, in ordinem redactus, quem gerebat magistratum deponeret, & in posterum se a

Repa-

Reipublice gubernatione abstineret, cumque vniuerso suo milite ad dominium suum, quod est in Regno Omi, continuò abiret. Facta hac gratia inter factionum principes reconciliatione, Gibunoscium cum filiolo Gieiali, tamquam stabilis inter eos amicitia obside, domum redeuntem Augustinus comitari voluit: quod non permisit Gibunoscium, qui nõ obscure se obligatũ Augustino testabatur, maximè quòd res suas aduersas Augustini ope & consilio subleuatas meminisset. Hinc est factum, vt in regia, Augustini nomen propter fidem amico prestitam esset celeberrimũ. Immo ipse Gieialis nullum laudandi Augustinũ facere potuit sine: quem honoribus prosequi instituit, palam dictitans, eum qui & vitam & fortunas omnes, vt amico opẽ ferret, periculo exposuit, (quod fecisse Augustinum Gibunoscii gratia cõstabat) non posse pro meritis honorificè satis & liberaliter tractari, seque cum Augustini imitatoribus lubentissimè amicitiam iungere. Quare postea non rarò Augustinum ad intimam suam familiaritatem accersuit, magnaque est beneuolentia prosecutus. Posteaquam his, quæ commemorauimus, aliisque periculis defuncti, Augustinus ceterique Christiani, qui communem cum ipso subierant fortunã, domum rediissent, securo esse animo cõpimus, maximè quòd Gieialis gratiosum sciremus esse Augustinum: quare sine timore, Deo sit laus, nunc viuimus. Negandum porrò non est, quin Gieialis in his tumultibus se virum præbuerit, cum omnem Iaponiam, sine fusione sanguinis, ex turbulentiſſimo ad pacatissimum reduxerit statum. Tanta siquidem prudentia in compeſcendis inimicis est usus, vt non euaginato gladio eos ad gyrum rationis redire, dictoque audientes esse, magno totius Iaponiæ bono cõegerit. Collegis suis, quos secum retinuit, eam, quam antea obtinuerant, Reipublicæ curam non ademit quidem, verum nihil ab ipsis suo iussu fieri permittit, qua in re se Taicosamque obsequi nõ obscure proficitur, cum ordinem ab eo in gubernanda Republica institutum, & ad Principis maiestatem conseruandam in primis vilem, diligenter retinendum iudicet. Cũ hoc modo staret pacatissimus Iaponiæ status, conquiescere non potuerunt Gibunoscii hostes: qui, non cõtenti hominis ex altissimo honoris gradu depulsione, calamitatem, immo & necem ipsi machinari non sunt veriti. Eos etenim malè habuit, quòd passim etiam ab ipso Gieialo non vulgaris Augustino haberetur honor: quare de integro apud Gieialum postulant Gibunoscium & Augustinum, sed frustra: nam Gieialis grauibus eos repressis verbis, insinulauitque iudicem, quòd pacẽ labore magno partã contemnerent, & discor-

diam ac seditionem in Iaponiam inducerent. Omnibus ergo ad domum redeundi facta potestas, adeo ut stabili, præter omnium expectationem, in vniuerso hoc Imperio nunc pace fruamur. Nec incertè in Iaponia hominum erat, qui vlla ratione fieri posse existimabat, ut optimatum discordiæ hoc tempore sedari possent. Inclinum porro in principum vitiorum animis remansit odium: nam quæ uoc illi principales in Imperii administratione Gieiasii socii hoc summo opere cauent, ne ipse Gieiasus totius Iaponiæ dominatû occupet, Imperiique heredem apud se retineat; cæteroque omnem ei deferunt honorem cum maximæ beneuolentiæ non vulgaribus signis conjunctum. Hæc sunt quæ hoc tempore litteris committenda duxi, quo facilius, quæ de Sociorum nostrorum & Christianorum Iaponiorum statu sum scripturus, intelligantur.

Dum gererentur quæ supra commemorauimus, cepimus Socios sensim ad præcipua loca remittere, quæ temporis calamitas nos deferere coegerat. Rediit item Meacum Pater Organtinus cum Petrum fratrumque nostrorum comitatu ad nostros, qui eadem in urbe commorabantur. Et cum Tarazauandonus parû se aquum Sociis præberet, constituimus ex iis, qui Nangalachi erant, non exiguam partem ad alia loca amadare, quo liberius inchoata litterarum studia persequerentur. Quod ubi cognouit Reuerendiss. Episcopus, magno animo se peregrinationis huius socii præbere animaduertit namque sibi planè necessariam esse linguam Iaponicam cognitionem, ut ritè Pontificio munere fungatur. Quare non erat ingrauescens, (est nunc annos natus quinquaginta) non corporum debilitas, (multorum annorum laboribus imminuta sunt corporis ipsius vires) non difficultas addiscendi sermonem, à quo hominum Europæorum abhorrent aures, ipsum in hoc dignitatis gradu constitutum à suscepto consilio deterrefere potuit. Socios peregrinationis sibi adiunxit P. Valentinum Caruaglium, & P. Ioannem Pomerium. Optimi itaque & religiosissimi Præsulis exemplum nos omnes mouere debet, ut nullum in quauis ætate recusemus laborem, quem Christi Ecclesiæ fore utilem speramus. Ad hoc litterarum studium Amacusa, quæ est Augustini insula, præ cæteris locis prætabatur commoda, cum ab omni negotiatione sit remota, & non incõmoda habeat Sociorum nostrorum exercitiis ædificia. Martii mense sedecim Socii cum Reuerendiss. Episcopo, & amplius triginta Seminarii alumnis, (qui præcipua fidei nostræ dogmata in eptiomen redacta, Iaponicoque sermone conscripta, sine intermissione discunt) in hanc Insulam secessimus, ubi menses aliquot majorè in studium hoc addiscenda Iaponicæ linguæ insumpimus laborem.

laborem, quam olim in iuuenili aetate ut Theologia & Philosophia nobis scientiam pararemus. Scholae habebatur quotidie binæ, cum repetitionibus & styli exercitatione. Cum porro experientia disceremus, nos longius, quam officii mei ratio patiebat, ab iis abesse, qui meæ erant commissi fidei, & in dies pacatior fieret Meacensis status, consilium cepi de loci mutatione: quare Augusto me se cepimus domicilium habere in vrbe Sicco nomine, quæ est in Augustini terris; vbi habitamus commodè, coeptis studiis diligentem nanantes operam. Vicinitas præterea urbium Arimæ, Omura, & Nangasachi, multis de causis nobis percommoda est.

Magna cura & diligentia in hac vrbe Sicco (in qua olim domicilium fuit Societatis) nobis exadificari curavi domum. Nam Tarazauandonus hac maxime de causa nobis coepit negotium facessere, quod in iussu suo P. Organtino Meacum remissem. Verebatur siquidem, ne ipsius nomen Imperii Japonensis gubernatoribus deferremus de euerfione quam ipse nostro Templo intulit, ac propterea urbis Nangasachi administratione spoliaretur. Coepit vehementius eidem P. Organtino mirari, nisi Nangasachum maturaret reditum, (in hac sola vrbe Japoniæ, ut dictum est, per Taicosamæ leges nobis fuit liberam commorari) quod cogere ea & dicere & facere, ex quibus magnam esset Pater molestiam capturus. In eandem sententiam P. Prouincialis scripsit litteras quærimonarum plenas, atrociter iis dira quæque minitans, qui suis obtemperare iussis recusarent. Suo itaque in administratione Nangasachiana vicario hoc negotii dedit, ut omni scelere nos vexaret, Christianosque omnes Ecclesiæ nostræ aditu prohiberet. Postquam vicarius idolorum cultor Tarazauandoni litteras (idque ea, qua Christiani cultu singulari prosequuntur Christi Domini mortem, hebdomada) accepisset, mirum est quanta cum diligentia, quod sibi fuerat præscriptum, perfecit. Nam inter alia, Christiani duo, qui dum se verberarent, ut suppliciorum acerbitates, quas Dei filius humani generis causa subit, ad memoriam melius tenocarent, sunt comprehensi, magnam vitæ periculum adierunt, ipsique consules Nangasachiani ab eodem sunt vicario verborum contumeliis lacerati. Qui ergo ex nostris remanserant Nangasachi, in magna perturbatione & imminenti magni alicuius mali timore versabantur: quare me per litteras rogant, ut inde non modò Seminarium, verum & fratres nostros auocarem, ac Sacerdotes tantum paucos, qui rem Christianam curarent, remanere permitterem, ut hac ratione Tarazauandonus placaretur. Quod itaque supra scriptum

de mi.

de migratione nostra ad insulam Amaculam, factum fuisse diuinitus, nunc deprehendimus. Et, ut imminenti occurrerem malo, Meacum misi P. Joannem Rodriguez, hominem in Regia optime notum, quippe qui frequenter cum Taicosama de Societate nostra rebus egisset; scripsitque ad Augustinum, quicum periculi societate junctus erat Tarazuandonus, de iis, quas nostri sustulissent nulla sua culpa perpessi, molestis. Curam præterea ut ipse Tarazuandonus reuersionis P. Organtini Meacum ipso initio iusta redderetur ratio: cui item meis renuntiari iussi verbis, ut obolam quam de nobis habebat suspensionem deponeret, cum nos ob aliam causam nullam in Japoniam venissemus, quam ut ad Evangelii lucem Japonios traduceremus, pro qua defendenda sanguinem fundere nostrum Dei præsidio non dubitaremus. Quod si laboribus nostris fauerit, nos maxime cupere ut verbi Nangasachi administratio ipsi continuaretur: si verò (ut cepit) nos persequi constituit, non propterea damnum vllum aut malum à nobis metuere debere. Christiani item Nangasachiani vnum ex præcipuis consulibus, eandem ob causam, ad Tarazuandonum delegarunt.

P. Rodriguez fuit Meaci, cum à Gieiaso tum ab aliis qui in Regia degebant, humaniter acceptus, immo ab ipso Tarazuandonus: qui postquam audiisset Augustinum, Arimandonum, & Consulem, de rebus nostris differentes, abundè sibi esse tactum satis de ea, quæ propter reditum Patris nostri Meaci iustitiam videretur culpa, non verbo tantum, verum & re ipsa est restitutus. Pœnituit eum, quod nostros inimicè fuisset sectatus: & ad vicarium suum vberrimas dedit litteras, ei præcipiens, ut nos honore & gratia tractaret, tamquam viros quos ipse beneuolentia & fauore prosequendos suscepisset. Harum litterarum fructum non vulgarem continuè percepimus: tantus siquidem est vicorum & mulierum ad Ecclesiam factus concursus, quantus fieri potuisset, si in integrum fuisset restituti, atque à Taicosama libertate, qua olim fruebamur, donati.

Egit præterea P. Rodriguez cum Gieiaso de nobis in antiquum nostrum statum restituendis: a quo benignè auditus hoc accepit responsum, se hoc turbulento tempore præstare posse nihil, cum à Taicosamæ legibus sine suspitione occupanda tyrannicè discedere non liceret; futurum porro tempus, quo non incommode nostræ postulationi satisfieri posset. Ex hac Gieiaso responsione, aliisque verbis inter ipsum & Patrem nostrum vltro citroque habitis, in eam Christiani proceres venerunt sententiam, quod Gieiaso

nonnullum sit nostris in Euangelio promulgando laboribus allatorum impedimentum, ac propterea quod nos animo esse debemus tranquillo.

Vix sedata erat iam commemorata procella, cum noua prioro periculosior, ob causam quam nunc explicabo, sit excitata. Mortem obierat senior Firandi Tonus, cuius filius Foin nomine, idolorum cultor, postquam à concilio publico totius Iaponia, quod est Meaci, impetrasset ut sibi frui liceret paternis dominiis, ad filium suum, qui auitis terris præerat, diligenter scripsit, ut curaret ab omnibus, in quos imperium habebat, pro anima patris mortui preces fieri, & ad hoc officii munus præstandum cogeret Don Hieronymum, cum Dou Thoma ipsius filio, & cognatis, vniuersaque familia. Immo voluit ut Christiani omnes, qui Firandi debebant, ad Christum Dominum abjurandum adigerentur: secum ipse equidem constituerat, omnes Christi cultores suis terris depellere. Hoc iniquissimo edicto se armarunt omnes Christiani nominis hostes, ut Christi cultus apud eas gentes, quæ omnium primæ in Iaponia veritatis lucem adspexerant, prorsus exterminaretur. Exsecrandum hoc paternum edictum filius indicari voluit Donna Mitix, coniugi suæ, quæ est Omurandoni soror: immo ipsemet, inter blandicias malitiosas, parentis sui minas eidem coniugi exposuit, dicens, patrem suum, virum in cæptis consiliis exsequendis in primis constantem, edixisse, ut Christiani omnes ad antiquam Iaponiorum superstitionem redirent, utque ipsa, si in matrimonio secum persistere vellet, ceteris hac in re exemplo præiret. Sed optima matrona, ex qua impius maritus tres procreauit filios, clam ipsum saluari aqua tinctos, similibus terroribus ad constantiam in suscepta fide diu multumque assuefacta, magno animo respondit, se non posse dissimulare, quin grauius affigeretur, si à viro suo abire cogereetur, hoc tamen præiis, quæ pro Christi nomine ferre esset parata, ex minimis esse, cum sexcentas, si fieri posset, mortes potius iudicaret oppetendas, quam vel tantillum Christianam deserere fidem, utque hoc suum responsum, ab animo verè Christiano profectum, intelligerent omnes, deserto marito in alienam domum se recepit, continuoque fratri suo Omurandono scripsit, ut comitatus mitteretur, quò posset commodè Omuram redire: se namque planè constituisse matrum deserere suum, ne in Christum Dominum peccans (pro cuius honore & in mendicitate viuere, & si opus esset, vitam perdere cuperet) scelere nefario se contaminaret. In eandem sententiam litteras dedit cum ad Reuerendiss. Episcopum, tum ad Societatis Patres,

Patres,

Patres, ut precibus ad Deum se magnis affectam miseris iu-
ren. Respondit Omurandonus non secus atqui verum Christia-
na Religionis cultorē decuit. Hęc animi magnitudinē cū in vo-
ce cerneret matris, nihil in præteritis reliquit, ut eā placaret, ut
que de migratione ad fratrem sententiā mutaret: cui illa antea noluit
assentiri, quam promissionē de potestate Christū Dominū libere
colendi accepisset, adeo ut in posterū nemo sibi hoc nomine mo-
lestiā exhiberet, quod ritu Christiano viueret. Magna itaque cum
laude Christum ipsa nunc in domo mariti colit.

Eodem prorsus tempore sollicitudinem non exiguam Christi
hostes struxerunt Don Hieronymo, Dō Thomæ supra nominatis,
aliisque ipsorum fratribus, cū Don Balchazare ipsorum cognato, qui
sunt inter Firandi incolas nobilissimi, multorum clientum dominus,
& cum ipso Tono sanguine iuncti, qui omnes libere responderunt,
se non nunc primum, verum ab auitis temporibus, Christo nomen
dedisse, ac propterea in rebus omnibus, quæ Dei præceptis non re-
pugnarēt, se Tono obtēperaturos. Firandi gubernatores, qui hinc
ab his nobilibus Christianis periculū aliquod metuebant, ad illi
iudicari cōfugiendū; speculatores namque cōstituerunt, qui diligen-
ter ipsorum occupationes obseruaret, & in primis ne hominum mul-
titudo ab ipsis vnū in locū congregaretur, unde tumultus aliquis
exoriri posset. Cū dies pauci astu hoc consumerentur, inde gover-
natores multis verbis hos nobiles obsecrare & obtestare coeperunt,
ut, si salui esse cuperent, saltem verbodicerent, se in omnibus Tono se-
re obsequentes. Ad Episcopum re omnē nobiles hinc deserendā iu-
dicarunt: qui mortē etiam potius appetissent, quam Christianam
deserere religionem, pastoris tamen sui in omnibus duxerunt se-
quendā sententiā. litteris ergo suis Reuerendis. Episcopi de ce-
rū suarū statu certiores fecerunt, simulque Societatis nostræ ad
Deū precibus se commendarunt. Et quia in dies ipseus Foin reditus
expectabatur, nos cum litteris nostris ex Sociis quendam misimus,
qui dolorē ipsorum cōsolaretur, (quamuis alii quatuor Socii, qui in
eodē erāt Regno, strenuē suo fungerentur munere) qui que in re
ardua quid agendū esset, corā exponeret. Tandē hi Christiani an-
te reditum Foin solam vertere constituerunt, & Nangasachum
proficisci, quod ipsorum consilium, mirum est, quantum Deus
fortunauit: nam tempore nocturno, incens omnibus Christi-
anorum hostibus, ipsi cum coniugibus, filiis, & familiis, quibus se
adiunxerunt amplius sexcenti eorum clientes, cōsēnsis nauibus,
inter Nangasachum versus sunt ingressi. Quod ubi Firandi cogi-
tum fuit, idololatræ, admiratione obstupefacti, re accidisse pu-
rarunt

potuit omni fide maiore; quod nimirum proceres cum tanto committatu patriam, cognatos, & fortunam deseruissent, seque commodis priuassent suis, ne Christianam fidem proderet cogere. Mirum est, quantum hoc præclarum post hominum memoriã factum illustrat Christiani nominis his in locis gloriam: quod & nobis non vulgarem attulit consolationem, quãuis cum duabus implicatum esset difficultatibus, quæ non faciles habebant explicatas.

Lex est à Taicosama lara, quod nullus, siue cliens siue famulus, possit Toni sui iniussu ad alterius Toni territorium transferre familiam, seque ab heri sui obsequiis subducere: quod qui fecerit, à Tono suo, vbiicumque eum repererit, impune occidi poterit: immo alter ille Tonus cogitur eum in domini deserti potestatem tradere. Cum verò hoc tempore, quo hæc sunt acta, reliqui proceres Christiani essent Meaci, neminẽ reperiẽbamus, qui tanto hominum numero suis in terris locum daret, omnemque hostiũ iniuriam ab eis propulsaret. Et cum Tarazauandonus Nangasachi gubernator summus esset ipsi Foin cum amicis tum cognatus, ab hostibus suis hi peregrini Christiani in ea vrbe ruti esse non poterant: immo vicarius Tarazauandoni omnem ad urbem aditum ipsis negabat. Hinc orta est altera difficultas, quod ipsa Societas, quæ in dies maximis affligebatur difficultatibus, locum non haberet, qui multitudinem hanc caperet: & si aliquid contra Taicosamæ leges, quas Iaponiorum nemo violare est ausus, trãssimus, in hominum odium incurrissemus. Ceterum cum sciremus hos extorres Christianos, quo occultius patriam desererent, sibi de comœatu non prospexisse, nisi quantum satis esse putarunt in itinere vsque ad confinia Nangasachi, ac propterea omni humano destitutos subsidio; Dei gloriam in ipsis iuuandis omni nostro periculo anteponeudam iudicauimus. Meacum ergo scripsimus ad Patrem Organtinum, & Tzunocaminonum, vt apud publicum Iaponiæ concilium Christianorum causam defenderent, tantaque perturbationis culpam omnem in Foin, qui solus tanti mali fuit auctor, conjicerent. Cum etenim hi proceres Christiani annis abhinc quinquaginta Christo nomina dedissent, & in bello Coraiano pro republica strenuè decertassent, non erant absurdissimis mandatis de relinquendo Christo Domino onerandi, quibus pro re bene gesta, amplissima erant tribuenda præmia, non autem cogendi vt fidem Deo datam fallerent, si patriis fortunis frui vellent, maxime cum à Taicosama, si in viuis esset, nihil eiusmodi commissum fuisset.

Christia

Christianis exsulibus hospitium parauimus in iis quibus olim pro Collegio sumus vsi ædibus, quæ sex circiter stadiis Naugalecho extra imperium Tarazauandoni absunt, sub dominio Omuræ, atque, vt laxiùs habitarent, occupauimus domos aliquot ex ædificauimus; ita vt nemo esset ex iis, qui sub tecto nõ degeret.

Dum hæc geruntur, Meaco rediit Omurandonus, qui, postquam rem omnem à principio intellexerat, præcepit Tono clienti suo, in cuius fando erat hoc domicilium, (qui timore periculis hospites hos amandare constituerat), ne vllam eis exhiberet molestiã, verũ omnibus quibus posset rebus faueret; ite, non sine beneuolentiã erga afflictos signo, vt eosdem nomine suo inuideret. Iam ab eo tempore, quo ad nos uenerunt Christiani exules, mentes præterierunt tres, quibus Societas ex suis angustiis ipsorum sustentat tenuitatem, sic vt hactenus, Dei beneficio, nullus rei ad uitæ conseruationem necessariã indiguisse sciantur. Operam & sumptus in eorum salutem collocasse nos poenitebit nunquam. nam & Christiana charitate ad hoc officium compellebamur, & Christiani omnes nostro sunt facto impulsũ, vt uictorem in dies magis magisque amplectantur; cum perpendunt, neque sumptuum magnitudinem, neque uitæ periculum nos detertere potuissent, quominus iis succurreremus, qui fidei causa patriam deserere, foruarum quæ suarum iacturam facere non dubitarunt. Gentilem futorem suum in posteram non tam facile in Christianos exturbunt, vt à Christi Domini legibus eos desistere cogant, ubi minuerint repetros esse, qui exsules Firandianos, hominum iudicio planè oppressos, & ab omnibus propè rebus desperatos, fuerint, instigareq; non cessarint, vt magno fortiq; animo, quæ hominum improbitas intulit, damna negligenter. In his omnibus, ad quæ Christi causa aggressi sumus, singulare Dei præsidium percepiamus. Cum etenim Foin Firandum redisset, seipsum se condempnauit impudentiq; quod Christianis molestiam exhibuisset, quos deinceps Christianis legibus est uiuere passus. Ceterum salutariæ suæ finem non statim fecit: nam eorum, qui fidei causa in exsiliũ abierunt, domos aliquot combussit, abitumque sibi esse gratissimum uerbo declarauit. Augustinus uerò mihi iussit reuocari, quod, ubi Meaco in patriam redierit, sit exsulibus Christianis annuos daturus fructus, unde commodiùs uiuant, quam in natali solo ex patrimonis erant uiuere soliti. Voluntarium in horum Christianorum exsulium sunt imitata ex procerum Firandianorum clientibus familia amplius triginta. Immo si per litteras Firandianorum

nosciues Christi cultores non monuissemus, vt de patria relin-
quenda, modo nulla ipsis Religionis caussa exhibeatur molestia,
non cogitarent, iam ad vnum omnes sedem mutassent. Tentauit
quidem Foin multa, vt eos apud se retineret; nam & quosdam ex
ipsis, quod se in fugam dare tentassent, necauit: at nihil promoue-
re potuit. Magna denique est Dei prouidentia factum, quod su-
persite Taicosama turbam hanc non fecerit Foin: nam illo vi-
uo, neque licuisset nobis eo quo factum est modo ea curare; qua
tanta multitudini ad cultum victumque suppeditaret, neque ipsi
aliud suarum miseriarum reperissent perfugium.

Hoc interim temporis spatio, quo haec sunt gesta, voluit Do-
minus felici aliarum rerum successu nos consolari. Ex tranquillo
siquidem Iaponiae statu ansam arripuimus ablegandi aliquot ex
nostris in varia loca, vt Euangelium promulgarent: quod ab ipsis
est magno fructu diligenter factum, maxime in terris Fungi, atq;
in iis quae sunt Augustini, vbi nostrorum labor exitum habuit no-
tabilem. Cum P. Ioannes Baptista resideret Oiani, singulari qua
polleret in rebus tractandis dexteritate sibi principum aliquot vi-
rorum beneuolentiam conciliauit, utq; non pauci fidem Christi
amplecterentur, effecit: & cum solus satis laboribus par non esset,
et Socii sunt alii subsidio missi, quorum opera sex mensium spa-
tio amplius triginta hominum millia sacrosanctum susceperunt
Baptismum. Tantus porro ad Christianam religionem se adiun-
gendi feruor per Gentilium animos peruasit, vt multorum sit o-
portio, quod breui tempore illis in locis supersticio omnis euanesceat.
Maximo fuit nostris in hoc pio opere adiumento vir nobilis & o-
pulentus, nomine Iacobus Sacuiman, ex praecipuis Augustini clien-
tibus, qui prouinciae illi pro Augustino praest. Is rediens ex bello
Coraiano, Nangasachum recta venit: prius etenim animum cura-
re voluit, quam domum se reciperet. Posteaquam ergo Reueren-
tissimum Episcopum salutasset, animi maculas Confessionis Sa-
cramento deleuit, sacrosanctamque Eucharistiam sumpsit, vt hac
ratione Deo gratias ageret pro immensis cum in Augustinum, tu
in se & commilitones suos omnes collatis beneficiis, quae obscura
esse non poterat, cum non raro a certissimis diuinitus exempti
fuerint periculis. Experiit idem vir nobilis Confirmationis Sa-
cramentum: quod ab Episcopo solenni ritu administratum, ma-
gno cum pietatis sensu accepit; cuius fructus vberissimi extiterunt:
nam continuo vbi ad suam munitionem Giateuscitum peruenit,
impulsus studio cum aliis communicandi eum, quem in se ad cul-
tam diuinum propagandum experiebat, animi ardorem, egit
Tom. ij. LL diligenter

diligenter cum præcipuis loci incolis de iis, quæ animorum ipsorum salutis necessaria iudicavit. A P. Ioanne Baptista aditus tantum præstitit, ut primùm ipsorum aures ad Catechismi scholas, quæ à Patre habebantur, paterent, ac tandem ut Baptismo tandem in Christianorum numerum cooptarentur. Non constitit in paucis incensus hic mentis ardor, neque antea conquiescit, quam ex idololatriæ plurimi ad Christianum cultum perducerentur, adeo ut breui tempore in territorio illo quinque circiter & viginti capitum millia Baptismo initiarentur. Peruasit eadem diuini amoris flamma in Vtrum munitiõnem principalem ex iis, quæ in dominio sunt Augustini, & ceterarum caput; octo autem leucis Giareuscito abest: paucorum autem dierum spatio quatuor Gentilium millia Euangelij lucem adspexerunt, & paucis interiectis diebus, bis mille veritati manus dederunt. Nunc verò quiddecim viti primarij ex munitiõne Vtro (vt ad nos scriptum est) constituerunt aures dare Catechismi doctoribus: qui si Christianam fidem, (quod speramus) abiecta Gentilium superstitione, amplexi fuerint; non dubium est, quin & alij plurimi, tantorum virorum exemplo, eandem quæ ad beatitudinẽ ducit viam sunt ingressuri.

Ad aliam quandam Augustini munitiõnem nomine Giamba, quæ spectat regnum Bungo, & decem leucis à nobis longius abest quam Vtrum, missus est è nostris qui ad hunc diem salutari aqua lauit amplius bis mille quingentos, utq; summam dicam, tanto suscipiendi Baptismum flagrantur hæ gentes studio, ut Socij nulla ratione potuerint, vel ad breue tempus, se relaxare occupationibus ministrandi hoc Sacramentum, & docendi rudimenta fidei, quoad ex ipsis quatuor, tantis laboribus succumbentes, in morbum inciderint. Ne verò ceterorum salus in discrimen veniret, laboris facta est intermissio, ut postea maiore cum alacritate cæptum opus ad exitum perducatur.

Cùm Augustinus Meaci optatissimum accepisset nuntium de felici apud clientes suos propagatione rei Christianæ, mirum est quam sit exhilaratus; nihil etenim accidere potuit, quod eum magis lætificaret. Sæpius ad me scripsit, quòd, vbi redierit, de fructibus ad nostros, qui in domicilio Fungi essent commoraturi, diligendos prospiciet. Nunc eum in horas singulas expectamus: nam certò nobis constat, quòd Meaco patriam suam versus sit iter ingressus.

Hoc tempore Meaci debebat Arimandonus, qui de vxore dudum cecidit, (superiore etenim anno mortua est ipsius coniux)

Dona

Donna Lucia, magno Christianorum, qui in ipsius territorio sunt, dolore & damno) animam adiecit ad primariam quandam feminam, filiam cuiusdam Congi, (honoris est hic gradus inter Iapontos magnus) Gentilem quidem, quæ tamen Dei favore ad Christiana sacra (vt sperabatur) suscipienda, vbi Arimam peruenisset, se facilem præberet. Cum Augustino voluit Arimandonus filium suum natu maximum affinitate deuinciri: matrimonio siquidem iunctus est patris sui iussu adolescens annos natus quatuordecim cuius domini Benedicti fratris Augustini & gubernatoris Sacai filia, ab ipso Augustino prius (quo facilius in amplissimam hanc familiam nuberet) adoptata.

Pacata quo diximus modo Iaponia, ex Christianis proceribus, qui Meaco domum redierunt, omnium primus fuit Omurandonus qui mox ac Omuram peruenit, omni studio à me contendit, vt suæ clientelæ Christianos cõsolationis impertiendæ causa inuiserem, quos, postquam in Iaponiam postremò veni, videre non licuit. Hunc itineris laborem recusare nõ potui. Tãta porrò fuit omnium, qui variis ex partibus ad me venerunt, de meo aduentu lætitia, tantaque congratulatio, vt octo dierum spatio, quo apud eos substiti, ne punctum quidem temporis habuerim vacuũ, quo cum Sociis nostris agerem. Quare tanto cõgratulantium concursu defatigatus, postquam cum loci Tono de stabiliendo Christianæ religionis statu diligenter egissem, Nangasachum celetiter redeundum iudicavi. Cum Tono verò Christianorum negotium sic transegi, vt initium fieret ab ædis sacre, quam hominum impietas annis superioribus disturbauit, ædificatione. In eam siquidem descenderunt Christiani principes sententiam, quòd temporis tranquillitas hoc à nobis fieri postularet: quare nobis auctores fuerunt, vt ad nobis vstrata docendi rudimenta, fidei munera, & ministrandi Sacramenta, rediremus, vtque Christiani omnes palam sacrosancto Missæ sacrificio interessent, & (vt vno verbo dicam) omnia ad eum reuocarentur statum, in quo erant ante bellum Coraianum, cum Christi Ecclesia his in locis pace frueretur. Mirum est, quanto fuerint Christiani omnes gaudio perfructi, postquam hæc sententia in vulgus emanasset. Paucis postea diebus venit Arimandonus, quem, postquam deseruisset primorum dierum congratulatio, & ego inuisi, octiduique spatium tantum Dei præsidio perfecit, vt non modò sponsa, (cuius supra memini) verum & itineris comites ac familiares, (qui in Gentilitatis tenebris erant educati) audito Catechismo, Euangelij veritatem amplecterentur, Baptismumque peterent: quibus non

sine solenni ritu factum est satis. Confessionis vero Sacramentum se Arimandonus expiavit, & finito Militæ sacrificio, cui intererunt noui hi Christiana militiæ tyrones, nouo matrimonij vinculo ipsum principem cum sponsa, magno omnium, qui aderant, applausu, coniunxit. Actum est de ædificandis ædibus sacris. Tonus autem in se ædis Arimæ ædificandæ negotium suscepit. Verum Omurenses locum ad cultum diuinum haberent accommodatum, de templo Omuræ faciendõ ratio est inita non incommoda. Fecit & Tonus decreta aliqua vectigalibus suis admodum laborata, ad eò vt Christianitas his in locis renouata videatur. Iamq; multis in locis ædes sacræ fiunt: quæ etsi splendore non leuis momentis quas hominum furor annis superioribus diruit, commodaminiominus sunt, & certè si Christiani Principes sumptibus belligannorum septem maximis apud Coraianos exhausti nõ fuissent, multa nunc Tempia magnificè exstruerentur. Sed tempus est parendum, quod hoc anno fuit miserimum, cum rex in hunc pauci, propter ciborum inopiam, animam effarint, & vulgus popè omne in egestate vitam degat.

Duorum præterea Sociorum missio, quorum vnus est Sacerdos, alter verò Iaponius nondum sacris Ordinibus initiatus, sunt Gentilibus admodum utilis: eorũ etenim bimestris labor ad Christianam religionem (quod sine peculiari ope diuina fieri non potuit) mille & quingentos Iaponios perduxit.

Patefactus est item, adiutore Deo, aditus ad traducendos non paucos ad suscipienda Christiana sacra hac quam nunc explicabo ratione. Cum primùm ex bello Coraiano Meacum & inde ad sua rediisse dominia per multos principes viros intellexissemus, ex honoris & congratulationis causa iudicauimus inuisendos: quod nostrum officium ad eò ipsis fuit gratum, vt omnes de nostris ad se euocandis serid cogitent. Principes verò sunt, rex Sallum, duorum Regnorum & dimidij Regni dominus, Nabeisima dominus dimidia partis Regni Figen, Caiuocamus dominus maioris partis Regni Bugen, Tuscirondonus (qui nunc Findenanus nominatur) dominus quartæ partis Regni Cicungi, Itodomus aut patruus aut auunculus (Italica vox *Zu* vtrumque significat) fratris nobis Mantii, Itus dominus tertiæ partis Regni Fiungæ, Masaidonus & alij proceres, quibus diuisum fuit Bungi regnum. Nondum poterunt hi principes de certis, vt constituerant, domiciliis hactenus nostris prospicere, propter occupationes quibus incredibiliter distinentur in exadificandis munitionibus. Propugnacula quidem parant, quibus inimicorum imperus, si ad arma redierint

dam fuerit, se posse propellere sperant. Ceterum Isafaidonus (cuius territorium, Omuræ & Arimæ interiectum, neutri in fertilitate cedit) nobis locum assignauit, in quo habitemus commode, domusque nunc edificatur. Cogitauerat idem princeps vnâ cum filio suo herede Baptismum suscipere: at dæmon, operâ cuiusdam principis idololatræ sibi foedere iuncti, tanti boni ademptionem retardauit. Recepit nihilominus se tempore perfecturum suo, vt omnes animi sui maculæ Baptismi Sacramento eluantur. In ipsius dominio aliquot iam annis septem millia Christianorum numerantur. Socios verò nostros, qui in hac Domini vinea excolenda laborant, & qui per ipsius terras iter faciunt, magna ipse princeps prosequi beneuolentia consuevit.

Toscitædonus, (cuius vxor est Donna Massentia, filia optimæ memoriæ Francisci regis) post suum Meaco in patriam reditum, Socij, qui eum inuiserat, operâ & consilio se virum præbuit vere Christianum: cuius exemplo multi se ad frugem bonam receperunt, & ex Gentilibus ad Christi Domini castra conuolarunt nō pauci; adeo vt Christianorum illis in locis numerentur millia quatuor; quorum curam commisimus duobus Sacerdotibus nostris, totidemque fratribus; qui item duobus Christianorum millibus, qui sunt in terris Cainocami, præsent. Ipse portò Cainocamus, qui ineunte ætate, Quambioïdoni parentis sui iussu, (paucis antè mensibus quàm Taricosama diuina omnia & humana, maximè quæ ad Christianos spectabant, vexare cœpisset) Baptismum suscepit, ac toto Corajani belli tempore in castris vixit, ex cuiusdam e nostris ad se accessu occasionem arripuit de integro audiendi Catechismum: quem sunt comitati non modò nobiles ipsius familiares, verum & Bonzii, qui varias de fidei dogmatibus poluerunt quæstiones; ad quas sic respondit Catechista noster, vt cumulate sit omnibus factum satis, vnde non mediocrem Cainocamus cepit voluptatem.

Regni Bungi principes, quorum supra memini, quantumuis idola colant, potestatem nostris in Regno consistendi fecerunt, humaniterque tractarunt Patrem nostrum, qui hoc anno Bungiensis dispersionis reliquias (numerantur hoc tempore in Regno nō ad duodecim Christianorum millia) in officio continuit. Iisdem Bungi principes Christianis ex Evangelicæ legis præscripto viuenti potestatem dederunt, & vniuersalibus suis, qui nondum Iaponeses deposuerunt errores, permiserunt vt sententiam mutent, & Christi Domini vexillo impune militent. Horum principum eorumque non obscure declarauit, quod vbi se expedierit a munitione;

zione, in qua exadificanda est nunc totus, vellet audire Catechismo peccata sua Baptismi Sacramento ablueri.

Cœpimus domicilium habere in vrbe Amangucci, vnde speramus quòd magnus in Iaponios redundabit fructus. Nam Amangucci dominus, nomine Morindonus, nouem Regnorum gubernacula tenet, & secundum Giciasum omnium Iaponiorum est potentissimus. Sp̄e nostram auget profectio nepotis ipsius Morindoni, ab eo in filiū adoptati, ad vrbe Amanguccium, vna ca. sedē suā collocet. Nepos hic Sacerdoti nostro, qui rem procurat Christianā apud Amanguccianos, benigne fecit. Numerantur autem a tempore B. Patris Xauerij Christiani quingēti, quos nulla repona procella de semel suscepta Christiana fide dimouere potuit.

Idem Morindonus, duobus Sociis domicilium assignant commodum in quadam vrbe sua maritima, quæ est in via qua Scimoitur Meacum, ac tantundem se facturum promisit in principali munitione, in qua ipsemet residet. Immo Gentilis Morindoni consanguineus in se recepit, quòd negotium hoc ad eum, quem optamus, exitum perduceret.

In Regno Figen, quod Meaco propius quàm Amangucciam abest, & principi trium Regnorum domino paret, multi in dies salutare Christi Domini iugum ceruicibus imponi ius permittunt; ex quibus non pauci sunt viri honorati, & cognatione cum ipsomet rege coniuncti.

In Mini Regno, cuius rex est Nebunanga nepos, (qui, decimo septimum agens annum, non longo ab hinc tempore Baptismum suscepit) est bona ipsius regis voluntate exadificata ædes sacra, in quam Christiani sumptum quadringētorum nummum aureorum insumpserunt: est autem Templum hoc multorum hominum capax, & prout sunt ædificia Iaponensia, pulchrum: quod in qui in Iaponicis rebus hospites sunt, incredibile fortassis videtur, cum ædiculam quadringentis aureis qui construat, via reperias. Sed in Iaponia opere gratis absque mercede, in quas volunt res, laborem impendunt suum; & ædificia quonia gneâ constant materia. Nos porro hoc nostrum Mini domiciliū magni æstimamus, non solūm quòd in viri principis firmitate verū & quia Meaco viginti tantūm leucarum intervallo abest.

Tandem in ipsa vrbe Meaco plurimi Christo Domino nomina hoc tempore dant: quare speramus magnam, Deo iuuante, in melius rerum Iaponicarum conuersionē, atq; ad Christi Ecclesiam ab idololatria accessionem; quam incredibilem in ædificandis munitionibus procerum occupatio remouetur. Iaponij in turba-

hæto Taicosamæ dominatione nouam belligerandi rationem didicerunt: quare antiquas nunc disturbant munitiones, & nouas ad hostium vim propulsandam temporè accommodatas adificiant.

Ex his, quæ hætenus scripsi, R. P. V. facillè conijciet, quàm sum felici laborum nostrorum cursu contenti, maximè quòd post annos aliquot, quibus multis jactati iniuriis in perpetuo metu viuendum fuit, benignus Dominus, rebus nunc secundis, turbidarum rerum tolerantiam abundè remuneret. Obstupescunt Géciles, quòd Taicosama, maximus omnium qui hætenus in Iaponia dominationem obtinuerunt Princeps, quem omnes formidabant, non potuerit annis aliquot, quibus grauissimè Christi Domini cultores vexauit, Christianam religionem in suo Imperio funditus euertere: quam in dies augeri, etiam cùm maximè deprimi putaretur, magna nostra voluptate vidimus; adeò ut nunc meliore; quam vnquam, res, Christiana, apud Iaponios sit loco. Ceterùm ne immoderatè de secundo laborum nostrorùm progressu exultaremus, voluit Dominus re aduersa, quam nunc cõmemorabo, lætitiæ nostræ modum temperare. P. Agidius della Mata, in congregatione provincie huius Iaponiæ procurator, qui Romam iret electus, hinc conscenso nauigio quod Iuncus nominatur, Februario mense Macaum versus discessit: de quo mense Iulio audire potuimus nihil, quamuis iter hinc Macaum sit quindecim aut summum viginti dierum. Macaenses, verò, cùm non cõpareret Iaponienfis nauis, suspicati sunt Taicosamæ mortem magnas in Iaponia excitasse turbas, ac propterea Lusitanos mercatores, cùm non facillè emptores reperissent, hiemasse in Iaponia, ut tandem, sedatis tumultibus, merces suas quàm optime venderent. Hac Macaensium suspitione factum est, ut eorum nemo hoc anno in Iaponiam venerit. Existimabant siquidem è re sua non fore, naues antea in Iaponiam mittere, quam Macaum appulsus fuisset Iuncus. Sed magno cùm suo tum nostro damno falsi sunt Macaenses: nam Iuncus in Iaponia non remansit; & si nauis Macao in Iaponiam appulsa fuisset, damnum magna ex parte resciscissent mercatores, quod Iunci interitu factum fuit. In Iunco extincti sunt vectores multi, cum amplius septuaginta Lusitanis; nummorum verò aureorum perierunt quadringenta millia: nos vero & damni participes fuimus; nam optimum Patrem amissimus, & simul spem maximam, in quam ex ipso in Europam profectioe eramus adducti, de nouo ad nos mittèdo, quò maximè hoc tempore indigemus subsidio. Accessit ad hoc danum

& aliud non leue. Decem Sacerdotes, quos per litteras ex Macai Collegio euocabam, (Macai autem conuenire solent nostri, qui ad rem Christianam in Iaponia curandam certis temporibus mittuntur) nondum sunt iter ingressi, cum tamen ipsorum fuisset hoc anno utilissima opera in traducendis idololatriæ ad Christiana sacra, & in aliis Societatis nostræ muneribus, quæ & varia & grauiâ fuerunt, propter adiuu. sacrarum & demerum nostrarum ædificationes, frequentesque ad varias gentes sociorum excursionem. Hoc porro nos consolatur, quod scimus Deum non deserturum suos, quos variis iuuare solet modisquare & nobis alia, ut speramus, ratione succurret, prout Iaponensium salus postulauerit. Ad Deum itaque, arbitrium nunc, nos coponere debemus, & ab ipsius voluntate omnibus in rebus pendere.

Reuerendis. Episcopus hæcenus domi apud nos vixit, & in posterum, quamdiu vigerint Taicosamæ leges, viuet: cum vero in Iaponia soli Socii sint Ecclesiastici, cogetur nobiscum habitare. In eo habemus præstantissimarum virtutum ad imitandum domesticum exemplum; quod nos omnes, ut ad instituti nostri præscriptum cum virtute viuamus, impellere merito debet. Principibus viris, immo & Christianis omnibus, gratissimus est singularis etenim ipsius humanitas suauissimique mores faciunt, ut apud omnes sit honoratus, & cum tempus postulat, munere suo Pontificali fungitur sanè diligenter.

Cum hæc scriberem Epistolam, Nangasachum venit Augustinus: qui mox ac Reuerendis. Episcopum non adesse intellexit, salutato P. Prouinciali Scichium ad nos venit, & Episcopi rogatu biduum nobiscum magno cum ipsius tum nostro solatio subsistit. Actum est cum eo diligenter de rebus multis, quas communis Christianorum his in locis statui fore speramus salutares. Hinc vero discessum maturauit, ut in suis terris varias ædificet mutationes. rediturum se propediem, hoc est, antequam effluat diem viginti spatium, recepit, ut ab Episcopo Confirmationis Sacramentum accipiat, quod propter festinationem nimiam hoc tempore perficere non potuit. Deum rogamus, ut eam Augustinum, tum alios Christianos proceres, in iis quorum nunc ponantur ipsi honoribus & dominiis conseruet.

Quod ad Imperii Iaponensis statum attinet, quamuis non omnia, quam optant multi, habeant firmitudinem, tamen ad tempus aliquod nulla notabilis rerum mutatio timetur. Nam proceres Iaponii omnes, cum sint Taicosamæ maxime obligati, ac propterea de Imperio conseruando ipsius filio, qui nunc septimū

est ingressus annum, mirifice solliciti, Gicialis lubenter obtemperabunt, modo is ex Taicosama præscripto omnia administret. Quod si tyrannidem occupare fuerit conatus, ad vnum omnes ipsi obstitent, ac propterea bello crudelissimo omnis Iaponia ardebit. Cùm verè Gicialis vir sit prudens, aratque propecta, (est etenim natus annos 60.) non facillè in discrimen se offeret, ut rem incertâ, periculiq; plenam, magna cum honoris & existimationis suæ iactura consequatur, maximè quòd de sua probitate, & in Taicosamam fide, optimam Iaponios imbibisse opinionem non ignoret.

Non existimari esse hoc loco prætereundum silentio, quod inter alia, (ut anno proximo est scriptum) quæ post mortem suam Taicosama fieri iussit, hoc sibi præcipuû fuit, ut, ubi mors in vulgus emanasset, Camus fieret, nominareturque Scinfaciman, hoc est, nouus Faciman, & apud Iaponios, Deus belli. Formam sumptuosè fani expresserat, in quo cadaver suum sepeliri voluit, si- bique persimilem statuam, cui Iaponii diuinos tribuerent honores, collocari. Sedatis iraque, quos supra commemoravi, tumultibus; exadificatum est gubernatorum Imperii Iaponiensis iussu delubrum, omnium quæ in Iaponia sunt (ut narrant qui viderunt) magnificentissimum, ad formam à Taicosama præscriptam similitudinem: ac postquam in Deorum est numerum supersticiosa impietate relatus, Camorumque omnium Camus principalis appellatus, abjectum & putidum cadaver, ab eo in quo erat sepulcrum loco, ad nouum hoc fanum est delatum; statuq; in eo posita, quam omnes pro Deo colere & venerari debent. Caterum infelix miserimi hominis anima ad sibi accommodatam apud inferos arumnarum sedem commigravit, ubi aternis flammis torum demonibus excruciatâ, falsum esse magno suo malo experiret, quod homo impius, cùm viueret, tamquam verissimum mortuus defendebat, hominis nimirum animum simul cum corpore in morte extinguere: quæ opinio est planè absurda, humanoque generi perniciosa.

Fuit spectaculum hoc contra Iaponios Camos concio in primis vehemens, & maxima veritatis, quam nos tuemur, solidaque confirmatio. Qui enim inter Iaponios non planè delipiunt, cùm animaduertunt Taicosamam, hominem auarum, fordidum, superbum, multis flagitiis sceleribusque coopertum, Deorum suorum numero adscriptum, quamuis multa retauit in vita que pericere non potuit, & tandem non secus atqui mortales alii vitam amiserit, secum ipsi concludunt, & alios Camos, quos Iaponiis super-

L I T T E R Æ

338

Superstitio Deos esse nugatur. homines fuisse nobis similes. Nihil enim itaque hæc voces in Iaponia audiuntur: Numquid sumus quæ Patres de Camis nostris affirmant? Numquid homines sumus ut nos sumus? His & id genus aliis, in hoc argumento quo vulgo dicuntur, Christiani in suscepta fide confirmantur, & dolorum verò cultores (utinam suo bono) de stulticia sua recundantur.

Dum eo quo diximus modo insanirent Iaponi in noui scilicet Cami cultu; Christo Domino placuit, ipsorum stultitiæ novum opponere signum, quo magis suæ fœditatis idololatrias puderet. Giateusciri (locus est in ea Regni Fingi ora, quam habet Augustinus Tzunocamindonus, in quo supra diximus multos Baptismo initiatos) Crux in cœmeterio a Christianis fixa, ad quæ ipsi orandi causa conuenire solent, puerulo inter orandum est spicere visa: à quo cum alii, qui vnâ orabant, hæc de re monerentur, & ipsis variæ res circa crucem apparebant. cuius rei fama postquam Giateuscirum & vicina loca peragrasset, mirum est quanta mortalium vis eò confluerit, ut rem tam insolitam oculis viderent suis. Ex vrbe Arima non pauci, cum nobiles tum plebei, ad idem spectaculum accurrerunt. Multi cum primum ad locum accederent, vnicam cernebant Crucem; postquam verò paululum temporis orationi tribuissent, multa autè & pœne à dextris & sinistris ipsius Crucis, quæ stabilis & fixa permanet, videntur offerebantur, idque non modò interdiu, sed & nocturno tempore, ita tamen ut nonnunquam Cruces omnes viderentur magnitudine inter se pares, & aliquando aliæ aliis longiores. Oportet huius causam nouit Deus, effecta verò Iaponiis perspecta sunt: quorum plurimi, rei nouitate moti, de antea factis peccatis vehementer dolent, doloremque suum vberimis testantur lacrymis, ac, post erratorum suorum Pœnitentiæ Sacramenti expiationem, de vita in posterum emendanda serie laborant. Ex Gentilibus item non pauci, qui rei huius admiranda spectatores fuerunt, ad Christianam Religionem animum impulerunt.

Reuerendiss. Episcopus postquam à viris fide dignis didicisset, quæ circa Crucem acciderunt, re tota cum Patribus diu multumque perpensa, in eam sententiam venit, quòd nihil esset hoc tempore innouandum, maxime quòd nullum miraculum præter illud, quod iam commemoravi, extitisset: quare de communi Patrum sententia constituit, ut populus Crucem, ut hæcenus fecerat, colere permitteretur, & ne ipsa Crux dissiparetur, (singulis)

IAPON.

559

sibi partes abscindebant, quas sacrarum reliquiarum loco do-
mum asportabant) in maiore Cruce est inclusa, ac sub tecto,
quod quatuor columna sustentant, sic collocata, ut ab omnibus,
qui volunt, videri & coli possit.

Hæc sunt quæ in præfens ad R.P.V. scribenda duxi. Reliquum
est, ut cum R.P.V. tum Socios omnes obnixè rogem, ut sanctis
sacrificiis & orationibus à Deo nobis impetrent vires,
quibus impositum propagandi fidem Christianam o-
nus pro dignitate sustineamus; ne mensis copio-
sa, quam ante oculos habemus, nostrâ
(quod auertat Deus) culpâ amit-
tatur. E Iaponia, 10 Octobris,

ANNO 1599.

(.)

ILLV.

